

VTORÁJA MIROVAJA VOJNA I SZOVREMENNOSZTY*

(Moszkva „Nauka” Kiadó, 1972. 346 p.)

A mű a második világháború kitörésének 30. évfordulója alkalmából Moszkvában rendezett tudományos konferencián elhangzott előadások gyűjteménye.

A válogatást P. A. Zsilin, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája levelező tagjának vezetésével működő szerkesztő bizottság (P. M. Gyerevjanko, a történettudományok kandidátusa, V. M. Hvosztov akadémikus, G. D. Komkov, a történettudományok kandidátusa, A. M. Számszonov, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának levelező tagja és G. N. Szevasztyánov, a történettudományok doktora) végezte.

A 21 tanulmányt tartalmazó gyűjtemény szerzői a második világháború történetének alapvető problémáit vizsgálják. Aprólékos, mély és sok oldalú elemzését adják a háború okainak, kitörésének. Bemutatják a Szovjetunió harcát a kollektív biztonsáért, a háború megakadályozásáért. Leleplezik a nyugati hatalmak reakciós, a fasiszta agressziót keletre, a Szovjetunió felé terelő politikáját.

A szerzői kollektíva különösen figyelmet szentel a fasiszta agresszió elleni küzdelem osztálytartalmának, valamint a háború előtti és alatti katonapolitikai kérdések, továbbá Európa, Ázsia, Afrika hadszínterein kialakult helyzetek elemzésére és értékelésére. A második világháború eredményeivel, tapasztalataival, a Szovjetuniónak a hitlerista Németország és szövetségesei legyőzésében vállalt szerepével is megismertetik az olvasót.

Ezek mellett jelentős helyet kapott a kötetben a partizánharc és az európai ellenállási mozgalom, valamint a gyarmati népek részvétele a második világháborúban.

Az Amerikai Egyesült Államok és Anglia második világháborús politikáját ismertette és értékelve a szerzők tárgyilagosan bemutatják a szövetségesek helyét és szerepét a fasiszta Németország és az imperialista Japán felett aratott győzelem kivívásában. Jelentős hozzájárulásukat elismerve az olvasó

elé tárják a szövetségesek katonapolitikájában rejlő ellentmondásokat, amelyeknek fő célkitűzése nem a fasiszmus szétzúzása volt, hanem az imperialista konkurrens megfékezése, hatalmuk megtörése és helyük elfoglalása a világban. E mellett bemutatják az amerikai—angol imperialista körök háború előtti, alatti és utáni szovjet- és szocializmus ellenes politikájának gyökereit.

A mű háború utáni katonapolitikai kérdésekkel foglalkozó szerzői elemzik az Egyesült Államok és más imperialista hatalmak szélsőjobboldali köreinek háború utáni kalandor politikáját, amely nemcsak egy új háború előkészítésének útját egyengette, hanem hozzálátott a katonai blokkok összekovácsolásához és a német, japán militarizmus, revansizmus újjáélesztéséhez.

A második világháború és a jelenkor című könyv alapján tehát olyan háború előtti, alatti és utáni történelmi eseteket, katonapolitikai kérdéseket elemez, értékel és tár az olvasóközönség elé, amelyek napjainkban is hatnak, illetve érezzük azok pozitív vagy éppen negatív vonatkozó megnyilvánulásait: a nemzetközi életre, a béke és biztonság időszerű problémáira, a két rendszer békés egymás mellett élésére stb. Így kapcsolódik a könyvben a múlt a mához.

A szerzők különös figyelmet szenteltek azoknak a történelmi eseményeknek, katonapolitikai kérdéseknek, amelyeket a nyugati sajtótermékekben, történelmi irodalomban a szocialista tábor elleni imperialista propaganda hatására gyakran elferdítenek és meghamisítanak.

A könyvet nem az új levéltári források feltárása és közreadása teszi értékessé (bár sok új adatot is találunk benne), hanem a dokumentumok figyelmes marxista elemzése, a ferdtések leleplezése és a történelmi események tárgyilagos bemutatása.

A szerkesztő bizottság jó munkáját is hangsúlyozva azonban nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy — különösen a háború előtti időszakra visszanyúló tanulmányokban — sok az ismétlés, az

*A második világháború és a jelenkor.

azonos probléma. Ilyen jellegű gyűjtemény-kötetben az ismétlés bizonyos mértékben elfogadható, de jelen esetben túl sok és ez a tény némileg csökkenti a mű értékét, az olvasó érdeklődését.

A könyv azonban így is jelentős segít-

séget ad a propagandistáknak, történészeknek — egyszóval mindazoknak, akik meg akarnak ismerkedni a második világháború történetével.

Ölvedi Ignác

E. KÖNNEMANN—H. J. KRUSCH:

AKTIONENSEINHEIT CONTRA KAPP-PUTSCH*

(Berlin, Dietz Verlag, 1972. 575 p.)

A Német Demokratikus Köztársaság marxista történettudománya az elmúlt két évtizedben fokozott érdeklődést tanúsított a német történelmi fejlődés utolsó száz évének tudományos, elemző feltárása iránt. Viszonylag sok kutató vizsgálja napjainkban is a két világháború közötti időszakot, ebben is a weimári köztársaság történetét. Ez az alig több mint egy évtized a figyelmet több okból magára vonja. A weimári időszakkal kapcsolatban a tudomány-nak mindenekelőtt arra kell megkeresnie a választ, hogy az 1918-as polgári demokratikus forradalom nyomán létrejött polgári köztársaság összeomlása és a német társadalom eljutása a fasiszta diktatúráig hogyan és miképpen vált lehetségessé? A történelmi folyamat, az okok és összefüggések keresésének eme bonyolult útján a kutató az 1920 márciusi ellenforradalmi Kapp-puccs szövevényes problémájával is azonnal szembetalálja magát. Ez az időben alig néhány napot, hatásában néhány hónapot felölelő puccskísérlet első pillanatban csak jelentéktelen epizódnak, néhány „reakciós politikus” felelőtlen „kalandjának” tűnik, holott a valóságban, a történelmi tények feltáruló valóságában a legújabbkori német nemzeti történelem s vele a német munkásmozgalom történetének jelentőségében kiemelkedően fontos szakasza.

A puccsal kapcsolatos történelmi valóság és igazság feltárásának nehéz, de eredményes munkájára E. Könnemann és H. J. Krusch vállalkozott. Több éves kutatásuk összegezéséként a szóban forgó terjedelmes, nagy tárgyi ismeretet

felmutató, marxista monográfia jött létre.

A monográfia sikeres fogadtatását annak következetesen véghezvitt módszertani elvei és tartalmi eredményei biztosítják. A szerzőpár elismerésre méltó szorgalommal kutatta fel a téma hozzáférhető levéltári anyagát. E kutatómunka nem korlátozódott csupán a Német Demokratikus Köztársaság központi archivumainak helyi hatóságainak és üzemeinek anyagára, hanem kiterjedt a Német Szövetségi Köztársaság hasonló levéltárainak állagaira is. Ezen túlmenően a szerzők kitaró munkával összegyűjtötték a puccs meghiúsításában szerepet játszó egykori harcosok, munkások, parasztok, értelmiségiek jelentős táborának visszaemlékezéseit s azokat alkotó módon beépítették a monográfiába.

Kutatómunkájuk során terjedelmes sajtó- és képanyag birtokába jutottak. Nem kerülte el figyelmüket a kérdésre vonatkozó, mennyiségében igen számottevő memoár- és szakirodalom sem. Az említettek gondos tanulmányozása — a feltárt források tükrözte valóság ismeretében — lehetőséget nyújtott a két világháború közti reakciós fasiszta és szociáldemokrata történelmi hamisítások, továbbá a jelenkori nyugatnémet történetírás valóságot elferdítő, sokszor céltudatos koholmányainak leleplezésére.

A vázolt kutatási-módszertani elvek gyakorlatba való átültetése kiegészült a már eddig írott marxista történelmi produktumok eredményeinek kritikus vizsgálatával és alkotó továbbfejleszté-

* Akcióegység a Kapp-puccs ellen.